

Norge – et kristent land?

Tradisjon – sekularisering – likeverd

Norges Kristne råd 21.5.2013 Kirkeledermøte

Innledning

Dette foredraget er en refleksjon omkring sentrale tema reist i Ståsettutvalget og den etterfølgende debatt. Jeg har i andre sammenhenger, først og fremst i forbindelse med Kirkemøtet i Den norske kirke sin behandling av Utvalget, gitt positiv vurdering av bl.a. de 8 hovedprinsippene utvalget foreslår som grunnlag for religionspolitikken i Norge. Men i dette foredraget er bestillingen fra Norges Kristne Råd å gi bidrag til en refleksjon om kjernebegrepene tradisjon, sekularisering og likeverd. På disse punktene mener jeg Utvalget er beheftet med til dels betydelige svakheter i sin grunnlagstenking, som medfører at en rekke av dets konklusjoner bærer galt av sted. Jeg har også registrert at enkelte røster i den offentlige debatt har hevdet at det er meningsløst å tale om et kristent land fordi det bare individer som kan kalles kristne. Dette er bakgrunnen for at jeg begynner mine refleksjoner med noen korte skisser av hvordan jeg forstår kirken og kirkens syn på staten.

Kirken er et folk

Det kan ikke tenkes mennesket uten i fellesskap og samfunn. Forestillingen om det individuelle menneske formet i seg selv og av seg selv, har liten støtte i kristen teologi, historien, i det globale samfunn eller i biologien. Like lite som mennesket kan sees uavhengig av fellesskapet og samfunnet hun er en del av, kan etterfølgelsen av Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus begrenses til en individuell og personlig hendelse. Jesus bygger fellesskap og folk, og allerede Paulus plasserer hele tiden personene inn i fellesskapet som er kirken, tydeligst gjennom bildet av kirken som et legeme og som et folk. Allerede i urkirken utvikles det strukturer og institusjoner som knyttet fellesskapene på ulike geografiske steder sammen og med dåpen som uttrykk for at en er blitt medlem i dette folket. Mens andre religiøse fellesskap, som essenerne – med sin primære tilhørighet i lukkede fellesskap i ørkenen, eller som gnostikere – med sine fellesskap basert på lukket og eksklusiv kunnskap, - blir kirken utviklet som et åpent fellesskap som er en del av og søker integrasjon i samfunnet hun lever i. Kirken er et fellesskap i verden – i samfunnet som vi vil si idag –, men er ikke av verden, fordi fellesskapet ikke konstitueres gjennom fødsel, men gjennom døds og livsfellesskapet i Jesus Kristus manifestert i dåpen og i nadverdfellesskapet.

Dette felleskapet er sendt av Gud til verden med et oppdrag å formidle og leve Den treenige Guds kjærlighet til mennesker og skaperverk i verden. Fra det andre århundre gjør kirken dette ved å delta i formingen av det samfunnet menneskenes liv utfoldes i. Kirken involverer seg ikke bare i levekårene for kirkens medlemmer, men for alle mennesker fordi Gud har en relasjon gjennom skapelsen til alle mennesker.

Oldkirkens spenninger handlet ikke minst om hvordan en skulle balansere livet i samfunnet med enkeltpersoner og spesielt engasjerte grupper ønske om et renere og mer konsekvent liv i Guds nærhet og i Jesu etterfølgelse. Fra de spede begynnelser med ørkenfedre, utviklet det seg fra slutten av 300-tallet under biskop Basilius sin ledelse og etter den konstantinske vending, klosterfelleskap av personer med særlig kall. Noen av disse utviklet institusjoner der en sammen med frivillige fagfolk og andre, karitative institusjoner tok seg av mennesker i nød, etter hvert samlet om grunntypene fra Matt 25. (Jfr min artikkel i Sommerfeldt (red) Tro til handling, Verbum 2012 s.31ff: Nød og urett krever kirkelig handling).

Mens det i mer politisk radikale, protestantiske miljøer i vårt århundre har vært populært en stund å tale om kirkens konstantinske fangenskap, er keiser Konstantin en helgen i den ortodokse kirke. Sannheten ligger midt i mellom. Det kan ikke herske tvil om at kirkens oppdrag for mennesker i verden – i samfunnet – fikk langt bedre utfoldelsesmuligheter etter den konstantinske vendingen. Det gjaldt antallet mennesker som ble bragt inn i kirken gjennom dåp, men for menneskenes levekår var endringer kirken bidro til i samfunnet med hensyn til menneskeverd og omsorg for mennesker i nød enda viktigere. Det er vanlig å fokusere ensidig på de negative sidene ved kirkens maktutøvelse etter den konstantinske vendingen. Og der er det nok å ta av. Langt sjeldnere blir det fokusert på de store fremskrittene kristningen av stat og samfunn medførte for alminnelige folk. Slik var det også i vårt land. Tiden før Konstantin er ingen tid å hige etter, verken for kirke eller samfunn.

Kirkens syn på staten

Menneskene kan altså ikke tenkes uten fellesskap og samfunnsdannelse. De bibelske urfortellingene viser hvordan menneskets innkrøket i seg selv og sitt fører til broderdrap, ondskap og hovmod. Skriften begrunner på denne måten at det menneskelige samfunn trenger etiske retningslinjer som både begrenser det onde – jfr de 6 siste budenes negative formulering, og regler som promoterer særlig ivaretagelse av sårbare, marginaliserte og fremmede.

Den bibelske innsikten om at samfunn og stat trenger normer og verdier som begrenser det onde og sikrer de marginaliserte og sårbare rettigheter, står seg godt når vi ser på menneskehetens historie..

Med jevne mellomrom hevdes det at det menneskelige fellesskap ikke trenger slike verdier og regler – utover det som ligger i instinktene våre og som skal sikre artens overlevelse ved å sikre de sterkestes fortrinn og rettigheter. Det er ikke lenger siden enn i min fars og bestefars generasjon at Europa så slike samfunn i full utfoldelse med tidenes verste massakrer som resultat.

Slike posisjoner er i fundamental motsetning til et kristent perspektiv på menneskets fellesskap og samfunn. Selv om etableringen av statsinstitusjoner i det gamle Israel var kontroversielt, ble allikevel det løsnings. Israelsfolket etablerte en statsdannelse der kongen og den øverste makten var ansvarlig overfor verdier gitt av Gud, ikke av dem selv. Disse verdiene var offentlige og kjent for folket og ga rom til en kritisk offentlighet som begrenset maktens muligheter, ganske ulikt samtidens guddommeliggjøring av makten.

Dette perspektivet på staten ble videreført av Jesus og Paulus der begge gir staten et handlingsrom, tydeliggjort hos Paulus, for å beskytte mennesket mot ondskap og, fra Israelsfolkets ethos, fremme Guds vilje særlig med blick på marginaliserte, fattige og sårbare. Statens sees på som en institusjon med guddommelig legitimitet til å styre, – men legitimiteten forutsetter at staten kjenner sin begrensning – dvs ikke guddommeliggjør seg selv, - og at den beskytter mennesker og promoterer et godt liv for alle.

Da kirkens posisjon i samfunnet endret seg fra å være en liten minoritet med begrenset innflytelse, til å bli en vesentlig og samfunnsformende kraft, ble dette synet på staten gjennomført. Grunnleggende kristne verdier ble promotert av staten i samfunnet og blant alle samfunnsaktører, klare forventinger ble stilt fra kirken til statsmakten, som å etablere rettsordninger, avvise statens absolutte makt og etablering av omsorgsordninger for fattige, fremmede og syke.

Stålsettutvalgets syn på stat og samfunn.

Stålsettutvalget skiller skarpt i sin prinsipielle tenking mellom stat og samfunn. Det tales om det livssynsåpne samfunn og den livssynsnøytrale stat. Det er enighet i Utvalget om at staten ikke skal være nøytral i betydningen verdinøytral –et betydelig fremskritt dersom dette får gjennomslag, men den skal være nøytral i forhold til å gi enkelte livssyn og religioner eksplisitt preferanse.

Konsekvensen av et slikt syn er at staten ikke kan be ett eller flere tros og livssynsamfunn utføre oppgaver som anses som statens oppgave, f.eks. ekteskapsinngåelse, gravferdsforvaltning og offentlige sermonier i sorg og glede. At statens symboler knytter seg til en spesiell religion eller at feriekalenderen styres av dennes høytidsdager, er heller ikke naturlig.

Nå viser Utvalget selv at dette prinsippet ikke er gjennomførbart. Etter min oppfatning avslører det prinsippets manglende holdbarhet at det ikke kan anvendes i praksis. Prinsipper som ikke lar seg gjennomføre, er dårlige prinsipper og leder ofte til autoritære maktovergrep.

Grunnen til at dette grunnprinsippet i tenkingen i Ståsettutvalgets flertall ikke er holdbart, er at et så skarpt skille mellom samfunn og stat ikke er ønskelig i en demokratisk statsdannelse. Stat og samfunn er ikke det samme. Men en demokratisk stat må forankres i samfunnet og reflektere de verdiene som flertallet av befolkningen regner som sine. Hvis avstanden mellom samfunnets verdier slik et flertall av befolkningen uttrykker dem, og statens verdier blir for stort, oppstår et demokratisk underskudd.

Når Ståsettutvalget enstemmig foreslår å avvikle den nye grunnlovens forankring av verdiene i vår – bedre: den - kristne og humanistisk arv, betyr det at Utvalget benekter at denne verdiforankringen uttrykker en realitet i det norske samfunnet.

For å få til et slikt kunststykke, nedskriver utvalget for det **første kirken og kristendommens innflytelse i det norske samfunnet** når det gjelder utviklingen av de tre allmenne kjerneverdierne – demokrati, rettstat og menneskerettigheter. Det gjøres ved å skrive kristendommen og kirkens betydning i samfunnet fra religiøse og livssynsminoritetenes perspektiv. Selvfølgelig er dette ett relevant perspektiv, men det er langt fra tilstrekkelig. Grepene gjør at en mister kirkens og kristendommens innflytelse på samfunnets hovedutvikling og dermed innflytelsen på utviklingen av de tre grunnverdiene og deres konkrete innhold.

Det betyr også at en overser kristendommen og kirkens betydning for samfunnets identitet og kulturelle innhold. Enger-utvalget påviser at kirken – og da snakker vi i all hovedsak, men ikke eksklusivt, om først Den katolske kirke og så Den norske kirke, har vært og er en del av det norske samfunnet kulturelle grunnmur. I de aller fleste bygder er nettopp kirkehusene identitetsmarkører for befolkningen som steder der generasjonene har feiret glede og møttes i sorg og der de har satt sine avtrykk i form av kunst og kunsthåndverk. Å skille mellom denne kulturelle grunnmuren og menneskers faktiske opplevelse og erfaring av identitet og tilhørighet, røper liten forståelse for religionens helhetlige betydning for folks livsfølelse. Mer om denne reduksjonistiske religionsforståelsen nedenfor.

Det andre Utvalget, er å nedskrive religion og kristendoms betydning i dagens norske samfunn.

Her støtter utvalget seg på den allmenne sekulariseringsteorien og empirisk materiale tilpasset denne. La meg derfor gå litt grundigere inn på teorien om det sekulariserte Norge .

Sekularisering?

Da **Otto Hauglin** og **Thomas Mathiesen** skrev kapitlet om religion i standardverket Det norske samfunn i 1969, definerte de religion som

«Menneskets opplevelse av det hellige, slik den defineres og reguleres ved kultisk handling». Denne definisjonen av religion er inkluderende, praksisorientert og helhetlig.

Stålsettutvalget derimot har en helt annen forståelse av religion:

«Det kan være hensiktsmessig å definere livssyn slik at religion inngår som en type livssyn. En vil da ha religiøse og sekulære livssyn. Et livssyn vil bestå av det et menneske mener om de «største» spørsmålene i livet. Et religiøst livssyn vil som oftest innbefatte en tro på en guddommelig makt, mens et sekulært livssyn ikke vil ha en slik oppfatning. Livssyn vil ellers ha oppfatninger om menneskets plass i tilværelsen og en holdning til sentrale etiske spørsmål.»(s.85)

Det er denne svært snevre forståelse av religion som er bakgrunnen for **Kirkemøtet** i Den norske kirke sin fundamentalkritikk av Utvalgets religionsforståelse:

«NOU 2013: 1 legger en overraskende ensidig kognitivt og aktivitetsbasert forståelse av religion til grunn. Religion er mer enn en gruppe mennesker som slutter seg til samme tro og oppfatning om de store eksistensielle spørsmålene, og mer enn summen av aktiviteter i et trossamfunn. Kirkemøtet vil understreke at religion blant annet også er kultur – taus så vel som artikulert, riter, praksiser, tradisjoner, opplevelser, holdninger, emosjoner, sanselige erfaringer, normgrunnlag, verdssystemer og individuelle og kollektive identiteter. Utvalgets reduksjonistiske tilnærming til religion rammer ikke bare kristen religion, men også andre religioner. Utformingen av en mer helhetlig tros- og livssynspolitikk må basere seg på en bredere religionsforståelse.»

Stålsettutvalgets snevre forståelsen av religion betyr at de knytter seg til dem som legger liten vekt på den faktiske oppslutningen om religiøse trossamfunn i dagens Norge, både i form av medlemskap og i form av rituell praksis. Det blir lagt ensidig vekt på en kognitiv religionsforståelse og innelukking av religionen i trossamfunns-kategorien. Derfor legger en stor vekt på hva folk måtte mene om Gud og sentrale spørsmål som anses som religiøse – for eksempel troen på et evig liv.

Sekulariseringens tre dimensjoner bør erstattes med pluralistisk samfunn.

Stålsettutvalget følger den tradisjonen innen religionssosiologien som viderefører sekulariseringsparadigmet fra 1960-tallet. Den gangen ble sekularisering forstått som en

nødvendig og ustoppelig konsekvens av religionskritikken, troen (!) på rasjonalitet og moderniseringen. Prosessen innebar at religionen ville forsvinne fra det offentlige rom og etter hvert også fra den individuelle bevissthet. **Peter Bergers** klassiker «The Sacred Canopy» fra 1967 er en av de viktigste bøkene i denne tradisjonen. I det nevnte kapitlet om religionen i Norge, har **Hauglin/Mathiesen** et sluttavsnitt kalt Avsluttende bemerkninger. Her stilles spørsmålet som følger:

«Hva med fremtiden? Vil den omtalte religiøse innstilling vedvare – i folkereligjøs eller annen skikkelse -, eller er det tenkelig at det norske samfunn vil bevege seg enda lenger bort fra religiøse ideer, over i en fullstendig ateisme?» (s298)

Og konklusjonen lyder: «Kort sagt: Vi tror ikke at det norske folk vil utvikle seg til å bli helt religionsløst. Trosforestillinger og manifesteringsformer vil trolig endres, men neppe helt opphøre å eksistere» (s.301). Slik var det samfunnsfaglige miljøets forhold til religion på slutten av 1960-tallet. I beste fall ville religionen overleve i små fellesskap uten samfunnsmessig relevans og betydning.

Det tok ikke mange årene før Berger endret sin analyse (Fleming Jørgensen: En naturlig og nødvendig tilbakekalling», Tidsskrift for Kirke, religion, samfunn, 2005.1. Han avviser empirisk at modernismen fører til sekularisering, og dernest at prosessene som skjer er langt mer treffende bestemt som pluralisering av religionen og av samfunnet som helhet. Religionen fastholder sin posisjon som det dominerende meningsuttrykket globalt, med et mulig unntak for nord-vest-europa. Habermas, den store tyske filosofen, som har et nordvesteuropeisk perspektiv, hevder at vi lever i en post-sekulær epoke fordi religionen faktisk pga sin posisjon historisk og i folks bevissthet, og normativt pga dens begrunnelse av solidaritet med andre, er en nødvendig bidragsyter i den kommunikative samtale i det offentlige rom om samfunnets utvikling.

En annen av vår tids mest betydelige tenkere, Nobelprisvinneren Amartya Sen, viser hvordan ikke bare samfunn, men også personer veksler mellom ulike identiteter og med tilhørende ulike former for rasjonalitet og handlinger. (Sen 2006: Identity and Violence). Han påviser for det første reduksjonismen i sosial og økonomisk analyse der folks tilhørighet til annet enn seg selv underkjennes og mennesket sees som en øy uten identitetsskapende fellesskap. Den andre reduksjonismen består i det han kaller «ensidig tilhørighet» der det forutsettes at en person i all hovedsak tilhører bare ett identitetsskapende fellesskap. Han viser at vi som personer både deskriptivt og normativt har flere identiteter vi slutter oss til. Det vesentlige sier han, er nettopp

å fastholde denne pluraliteten for slik at skape mulighet for dialog og gjensidig bekrefte hverandre i opposisjon til reduksjonismens to trender. Differensierte identiteter der noen av dem ikke inkluderer et religiøst verdensbilde, betyr derfor ikke at religionen er forsvunnet, eller redusert som en vesentlig del av menneskers livsfølelse. For de fleste av oss betyr vår akseptering av et a-religiøst, naturvitenskapelig verdensbilde, ingen trussel mot vår religiøse verdensforståelse. Våre differensierte forståelsesformer og identiteter gjør oss ikke mindre religiøse. Men vår religiøsitet er annerledes enn menneskene på 1500-tallet.

Virkelighetspolitiet

I Norge har vi helt siden slutten av 1960-tallet – ja enkelte vil hevde helt siden mellomkrigstiden – hadde sterke innslag av det Berger kaller et «**virkelighetspoliti**» (.s.36):

« Dette er organer som er i besittelse av stor makt i kraft av sin kontroll over de maktsentra som offisielt definerer virkeligheten: universitetene, skolevesenet, medisinen, media, og til en viss grad rettssystemet. Sine fremste representanter har denne «politistyrken» av intellektuelle og pseudointellektuelle blant lærere, psykiatere og journalister. I og med disse gruppenes nære tilknytning til det moderne, sekulære (religionsløse) verdensbildet har de lagt ned forbud mot, og slår hardt ned på, enhver form for transcendent meningsperspektiver. Selv trenger de ikke (tradisjonell) religion, for de har vitenskapen og psykiatrien som meningsgivende og trøstende institusjoner. Men for store deler av den øvrige befolkning vil «det nye kosmos» sitt demystifiserte og trivialisierende virkelighet dialektisk fremprovosere en »transcendent reaksjon» fordi» «I strongly suspect that there is something close to an instinct for transcendence in human beings». Jørgensen s 36-37).

I dette tankepolitiet er ikke sekularisering bare forstått som en beskrivelse av samfunnsprosesser der religionen har andre og reduserte funksjoner, men i betydning livssyn og livsfølelse som ekskluderer en guddommelig (Stålsettutvalgets definisjon – se ovenfor -), eventuelt transendental virkelighet.

Berger kritiserte allerede i 1971 kirken og deler av den moderne teologien for deres tro på sekulariseringstesen og mente at kirken må tørre ikke bare å spørre hva det moderne mennesket har å si kirken, men hva kirken har å si det moderne mennesket. (Jørgensen side 35).

Stålsettutvalget foretar oppsiktsvekkende nok ingen selvstendig drøfting av tesen om sekularisering som den mest dekkende beskrivelse av religionens posisjon i det norske samfunnet, men nøyer seg i hovedsak med å anvende Ulla Schmidts artikkel fra samleverket

Religion i dagens Norge (2010). Her opprettholdes sekularisering som en adekvat beskrivelse av det norske samfunn, men da i betydningen økt differensiering, redusert religiøs tro og praksis og en mer privat religionsutøvelse.

Synspunktene til Berger og Habermas (og mange flere) er ikke realitetsbehandlet. Det betyr at pluralisering som reelt alternativ til å forstå vårt samfunn, ikke drøftes. Andre artikler i Religion i Norge har langt mer nyanserte beskrivelser som åpner opp for et pluralistisk paradigme.

Tolkningen av empirien om religionen i det norske samfunnet er heller ikke så entydig som en kan få inntrykk av. Den norske kirke har flere medlemmer i dag enn i 1969. Mellom 85 og 90% er medlem eller tilknyttet et religiøst trossamfunn. Den relative nedgangen- på noe over 10%, må også sees i lys av den ekstremt religionskritiske offentligheten i Norge de siste 50 årene og som Hauglin/Mathiesens fremtidsscenario reflekterte. Ser en dagens norske virkelighet i lys av det en trodde på slutten av 60-tallet er det mer oppsiktsvekkende at så mange fortsatt knytter seg til religionen, helt på tvers av virkelighetspolitiets vurdering av religionens relevans for moderne mennesker.

Denne forståelsen av det norske samfunnet bruker Ståsettutvalget til å legitimere statens nødvendige sekularitet eller tros og livssynsnøytralitet. Fordi den norske befolkningen er sekularisert, er det ikke noe gap mellom samfunnets verdier og en nøytral stat. Det er dette som gjør at Utvalgets reduksjonistiske religionsforståelse danner et vesentlig premiss for Utvalgets anbefalinger om statens religionspolitikk.

Likeverd og likebehandling

Det er nå grunnlovsfestet i Norge at alle tros og livssynsamfunn skal få økonomisk støtte på linje med Den norske kirke. Dette har som kjent vært praktisert i mange år og har gitt det økonomiske grunnlaget ikke minst for Humanetisk Forbunds i europeisk sammenheng, unike styrke i Norge.

Flere trekk i utvalgets forståelse av likebehandling trekker imidlertid dette prinsippet ut i konsekvenser som etter min oppfatning verken er en nødvendig eller ønskelig følge av likebehandlingsprinsippet. Dette skyldes at Utvalget blander sammen likebehandling og likhet.. Det virker også som Utvalget for lett vint slutter fra hva statens utdanningspolitikk må være, og hvordan statens verdiforankring skal komme til uttrykk når samfunnets majoritet er knyttet til en bestemt religion.

Det internasjonale arbeidet for **religionsfrihet** har i all hovedsak et annet perspektiv enn den likhetsideologien Stålsettutvalget promoterer. Arbeidet med religionsfrihet innenfor Menneskerettighetssystemet i FN handler i all hovedsak om retten til å utøve religion/livssyn, retten til å endre religion og til å kritisere religion, og retten til beskyttelse mot overgrep. Vår debatt om likebehandling forstått som likhet, handler derfor i Norge i dag ikke om religionsfrihet, slik det gjorde tidligere.

Religionsfrihetsprinsippene forutsetter ikke en sekulær, i betydningen religionsløs stat, men de forutsetter en stat som aksepterer pluralitet i befolkningen og samfunnet. Det er på dette punktet slaget i dag står globalt. Jeg vil hevde med grunnlag i mange samtaler med kirkeledere og andre i land der kirkene undertrykkes og marginaliseres, at bindingen mellom religionsfrihet og sekulær statsdannelse er kontraproduktiv i arbeidet for å sikre religiøse og livssynsmessige minoriteters interesser. Dette henger sammen med flere forhold. I valget mellom en sekulær, religionsløs stat og en stat knyttet til majoritetens religiøse tilhørighet, velger ikke befolkningen når de får anledning til å delta i valg, det sekulære alternativet. Slik reduseres handlingsrommet for religiøse minoriteters handlingsrom. Dersom en i stedet aksepterer statens religiøse tilknytning i tråd med majoritetens religion, men understreker samfunnets pluralitet, og dermed minoritetenes rettigheter, blir handlingsrommet større for å få gjennomslag for minoritetenes rettigheter og religionsfrihet.. En kan heller ikke overse at sekulære statsdannelser de siste 100 årene ofte har vært autoritære stater.

Likebehandling kan heller ikke bety at hver eneste minoritet skal ha samme tilgang til offentlige institusjoner som majoritetsreligionen. Likebehandling betyr ikke at alle trossamfunn skal behandles likt, men at alle personer uavhengig av religion og livssyn skal ha mulighet til å bli betjent i kriser og gleder av sitt eget tros og livssynsamfunn.

Menneskene må også ha lik mulighet til å bli opplært i sitt livssyn og sin religion. Men når det dominerende antall mennesker tilhører en religion som sammenfaller med samfunnets kulturelle tradisjoner, er det naturlig at denne religionen blir gitt en betydelig plass i undervisningen av nye generasjoner. Selvfølgelig må det være fritaksrett med gode alternativer for dem som ikke ønsker å bli eksponert for denne historiske og aktuelle samfunnsmessige realiteten.

Dersom en ikke aksepterer et slikt premiss, ender man i posisjonen Human Etisk Forbunds har når det gjelder skolegud fremme forståelse for kristen tro, moral og kultur i samfunnet og styrke kristent nærvær i det offentlige rommet.

stjenester: siden ingen andre enn Den norske kirke kan gi landsdekkende kvalitetstilbud i høytiden, bør heller ikke Dnk gjøre dette fordi det strider mot likebehandlingsprinsippet. Likeledes skal symboler på kirkegårdene knyttet til en religion ikke utvikles, og helst bør eksisterende kristne symboler fjernes for ikke å støtte noen. I alle fall kan en ikke akseptere kors på taket på et sermonirom en skal begravnes fra. Og selv om 80% av elevene i en skoleklasse tilhører Den norske kirke, kan ikke barna informeres av skolen om kirkens trosopplæring.

Det er også interessant å merke seg humanetikerens Horns refleksjon om sykehusene der han stiller spørsmål ved hvorfor mennesker med et humanetisk og vitenskapsbasert livssyn trenger andre enn psykologer og psykiatere til å håndtere livsskriser.

Utfordringer for det økumeniske fellesskapet i Norge

Det fremmer ikke det økumeniske klima når Den norske kirkes dåpspraksis systematisk snakkes ned. Det er problematisk når en tilsynelatende knytter seg til moderniteten og sekulariseringens individualistiske menneskeforståelse som neglisjerer samfunnet og fellesskapet som et verdifelleskap som også er religiøst forankret og da i den kristne tradisjon. Det er heller ikke greit dersom 1000 års kristen tradisjon og kulturelle grunnmur avskrives som lite relevant for fremtidens norske samfunn. Jeg aksepterer at slike holdninger kan reflektere teologiske posisjonene vi er enige om å være uenige om. Men når disse teologiske motsetningene får håndfaste konsekvenser i det offentlige rom og i politisk arbeid, er det krevende for det økumeniske samarbeidet. Jeg vil bare minne om rådets to første punkter i sin formålsparagraf:

« fremme gjensidig forståelse, respekt og samhandling lokalt og nasjonalt mellom kristne kirker og trossamfunn, inspirert av Jesu bønn: "Må de alle være ett". «

I den kristne kirke er alle lemmer på legemet like mye verd. I den økumeniske kirke må det gis rom og plass for alle røster og selv de minste bevegelser skal få slippe til og fremme sine synspunkter og berike fellesskapet. Dette er også bekreftet i NKRs retningslinjer for økumenisk takt og tone:

«Økumenisk arbeid innebærer også et aktivt ønske om å forstå hverandre og å arbeide seg fram mot en bredest mulig enighet i teologiske og kirkelige spørsmål. Til dette arbeidet kommer vi som likeverdige parter. «

Men dersom dette betyr at antallet som tilhører de ulike kirkesamfunnene betraktes som irrelevant og nærmest uhøflig å snakke om, har vi beveget vårt økumeniske fellesskap inn på et sidespor. Flere av oss har både som majoritet og minoritet. Og vi har alle relasjoner til kirker i vår egen konfesjonelle familie som er under sterkt press fra andre livssyn og religioner. Respekt for hverandre, slik retningslinjene understreker:

«Økumenisk samarbeid bygger på gjensidig respekt for hverandre som kristne kirker og trossamfunn»

må etter min oppfatning også innebære respekt for en realitet der det finnes en majoritetskirke og en majoritetsreligion. Den siste tilhører vi alle og er vi felles om. Jeg håper at vi som kirkeledere her i Norge kan vise at vi opptrer annerledes i møte med dem som vil redusere religionens innflytelse i det offentlige rom og på offentlige arenaer slik at kan stå sammen om å bevare og videreutvikle Norge som et kristent land i respekt for og anerkjennelse av at det nye Norge er religiøst, livssynsmessig og kulturelt mangfoldig i et pluralistisk samfunn slik at vi sammen kan oppfylle NKR's formål, ledd b:

«fremme forståelse for kristen tro, moral og kultur i samfunnet og styrke kristent nærvær i det offentlige rommet. «

